

REPUBLIKA E KOSOVËS
REPUBLIKA KOSOVA – REPUBLIC OF KOSOVO
KËSHILLI GJYQËSOR I KOSOVËS
SUDSKI SAVET KOSOVA - KOSOVO JUDICIAL COUNCIL

SAVETODAVNI KOMITET ZA SUDSKU ETIKU

KKEGJ. Br. 04/2022

Savetodavni komitet za sudsku etiku (SKSE), na osnovu člana 10.1, Pravilnika br. 01/2022, za osnivanje Savetodavnog komiteta za sudsku etiku, odlučujući u vezi sa zahtevom predsednice Osnovnog suda u Prištini, za dan 18.07.2022.godine, donosi sledeće:

SAVETODAVNO MIŠLJENJE

U vezi sa obradom prioriternih predmeta koje su uključene u zahtevu predsednice Osnovnog suda u Prištini.

I.Pravna osnova rada Komiteta

Savetodavni komitet za sudsku etiku (SKSE), formiran je od SSK-a sa Odlukom SSK.br. 10/2022 za dan 21. januar 2022.godine, na osnovu Pravilnika br. 01/2022, odobren od strane SSK-a takođe istog dana 21. januar 2022.

Mandat i delokrug SKSE, utvrđen je dotičnim Pravilnikom.

Po članu 1.2, Pravilnika „ Ovaj Komitet će pomoći sudijama sa informacijama i savetima oko pitanja i etičkim predmetima koje su identifikovane za tumačenje u vezi sa Kodeksom profesionalne etike za sudije i Zakona o disciplinskom postupku sudija i tužilaca “.

Po članu 1.3, ovog Pravilnika „ 3. Komitet će služiti kao platforma na kojoj se sudije mogu savetovati kako da postupaju u budućim situacijama ili ponašanjima koja se mogu smatrati suprotnim Kodeksu profesionalne etike za sudije “.

Dotični pravilnik u članu 6.1, definisao je „1. Predsednici i sudije svih nivoa sudova mogu se obratiti Komitetu sa zahtevima za davanje mišljenja o budućim situacijama ili ponašanjima koja se mogu smatrati suprotnim Kodeksu profesionalne etike sudija. “

II. Činjenice navedene u Zahtevu predsednice Osnovnog suda u Prištini

Predsednica Osnovnog suda u Prištini, dana 18.jula 2022.godine, podneo je Zahtev za SKSE, i zahtevao je od ovog Komiteta da izda jedno savetodavno mišljenje i zahteva od ovog Komiteta za izdavanje savetodavnog mišljenja, o mogućnosti rešavanja sa pravnim prioritetom dva nerešena predmeta sa zakonskom osnovom „Naknada štete“, i to za predmet pod brojem C.nr.1070/19(2019:1944) na čekanju za obradu u Osnovnom sudu u Prištini, i predmet C.nr.623/20(2020:057194) na čekanju za obradu u Osnovnom sudu u Prištini, ogranak u Glogovac.

Za oba ova predmeta, na osnovu preporuka ombudsmana, zatraženo je da se obrade prioritarno, jer se, kako se navodi u preporukama ombudsmana, radi o predmetima u kojima su kao stranke uključena deca sa ograničenim sposobnostima i predmeti su veoma osetljivi.

Dalje u zahtevu predsednica Osnovnog suda u Prištini, objasnila je da predmeti sa pravnim osnovom „Naknada štete“ po strategiji SSK-a za rešavanje starih predmeta, ne smatraju se predmeti s prioritetom, stoga pošto ima i stariji predmeta na čekanju od ovih dva predmeta koji još nisu obrađeni, predsednica u njenom zahtevu pokazuje interesovanje za dobijanje savetodavnog mišljenja od SKSE, ako se ovi predmeti obuhvaćeni Preporukom narodnog advokata mogu tretirati sa većim prioritetom, pre ostalih starijih predmeta sa istim pravnim osnovom.

III. Važeće međunarodno zakonodavstvo

Na osnovu člana 6. EKLJP, „ Svako lice ima pravo da njegov slučaj bude suđen pravično, javno i u razumnom roku od strane nezavisnog i nepristrasnog suda (...) “. Po članu 13. EKLJP, definisano je da „ Svako kome su povređena prava i slobode zagarantovane ovom konvencijom ima pravo na delotvorne pravne lekove za vraćanje prava od strane nacionalnog organa (...) “. Dok je članom 50. [Prava deteta] određeno da će „Sve radnje u vezi sa decom, koje preduzimaju javne ili privatne institucije, biti u najboljem interesu dece“.

Na osnovu člana 3.konvencije za dečija prava (1989), „U svim odlukama koje se odnose na dete, koje donose javne ili privatne institucije socijalne podrške, sudovi, administrativni organi ili zakonodavni ograni, najbolji interes deteta mora biti prevashodno uzeti u obzir“. U međuvremenu, ova Konvencija u članu 20. utvrđuje da „1. Dete kome je privremeno ili trajno uskraćeno porodično okruženje, ili kada nije u njegovom interesu da ostane u ovoj sredini, ima pravo na zaštitu i posebnu pomoć države“.

Na osnovu člana 13.konvencije za prava lica sa ograničenim sposobnostima, utvrđuje se da „Države ugovornice će obezbediti efikasan pristup pravdi za lica sa ograničenim sposobnostima na isti način kao i ostatak stanovništva, uključujući odgovarajuće proceduralne uslove i prilagođavanje uzrastu kako bi im se olakšalo kao direktni i indirektni učesnici [...]“.

IV. Važeće domaće zakonodavstvo

Ustav Republike Kosova u članu 54 [Sudska zaštita prava], utvrdila je da „ Svako uživa pravo na sudsku zaštitu u slučaju povrede ili uskraćivanja bilo kog prava garantovano ovim Ustavom ili zakonom, kao i pravo na delotvoran pravni lek, ako se utvrdi da je to pravo povređeno“, dok u članu 132. stav 3. [Uloga i ovlašćenja ombudsmana],Ustav Republike Kosova, je utvrdio da „Svaki organ, institucija ili drugi organ koji vrši legitimnu vlast u Republici Kosova, dužan je da odgovori na zahteve Ombudsmana i da mu dostavi sva dokumenta i informacije potrebne u skladu sa zakonom“.

Zakon o sudovima u članu 7.5 predviđa da „Svi sudovi moraju funkcionisati brzo i efikasno kako bi se obezbedilo brzo rešavanje predmeta“.

Zakon o zaštiti deteta u članu 5. stav 4. utvrdio je da „Da bi se osigurao najbolji interes deteta, moraju se poštovati sledeća načela: 4.3 Administrativne i sudske odluke koje se tiču deteta moraju se doneti i sprovoditi brzo i to bez neopravdanih odlaganja“.

Ovaj Zakon u članu 46. predvideo je da „[...] da eliminiše sve infrastrukturne, društvene, životne sredine, institucionalne i zakonske barijere u oblastima obrazovanja, zapošljavanja i stručnog osposobljavanja, zdravstvene zaštite, rehabilitacije, kulturnih aktivnosti, zabave i sporta kako bi deca sa ograničenim sposobnostima mogla da ostvare svoja prava predviđena u ovom zakonu“.

Član 5. stav 5.5 Kodeks profesionalne etike za sudije predviđen da „ Sudija vrši svoju funkciju na efikasan i zakonit način “.

V. Nalazi i preporuke

SKSE smatra da na osnovu člana 1.2 Pravilnika br. 01/2022 od 21. januara 2022. za osnivanje Savetodavnog komiteta za sudijsku etiku (KKEGJ), Komitet ima mandat da pruža informacije i savete o etičkim pitanjima, samo za sudije (uključujući predsednike sudova) svih nivoa sudova. U ovom slučaju, zahtev je stigao od predsednika Osnovnog suda u Prištini, koji je nadležni organ da od SKSE zatraži savetodavno mišljenje o predmetnoj stvari, pa će ovaj zahtev biti razmotren.

Dalje, SKSE napominje da je predmet zahteva predsednika Osnovnog suda u Prištini isključivo pravna stvar, a takođe je i stvar koja je na neki način povezana sa etičkim „budućim situacijama ili ponašanjima“, koja treba da se razjasni, da li se prioritetni tretman predmeta može smatrati ponašanjem koje je u suprotnosti sa Etičkim kodeksom za sudije i tužioce, i za koje je buduće situacije SKSE ovlašćen da savetodavna mišljenja u skladu sa članom 1.4. dotičnog pravilnika.

SKSE napominje da se prema zahtevu predsednika Osnovnog suda u Prištini radi o dva slučaja u predmetima navedenim u zahtevu, gde su umešane stranke sa pravnim statusom deteta i štaviše deca sa invaliditetom. Ovi činjenični nalazi u vezi sa fizičkim i zdravstvenim stanjem dece su uključeni u Preporuke Ombudsmana, stoga SKSE smatra da se ti nalazi uzimaju zdravo za gotovo, a ne osporavaju čak ni na zahtev predsednika.

Ova dva predmeta u ukupnom broju nerešenih predmeta sa istim pravnim osnovom „Naknada štete“, su predmeti sa zanemarljivim brojem, što u suštini ne može bitno ograničiti jednak vremenski tretman svih strana uključenih u nerešene predmete na osnovu iste pravne „Naknada štete“.

U praksi sudova mogu se pojaviti retki slučajevi poput ovih, u kojima se, zbog svoje visoke osetljivosti, u principu mogu tretirati sa većim prioritetom u odnosu na druge ranije nerešene predmete koji imaju istu pravnu osnovu.

Pored toga, SKSE je u Savetodavnom mišljenju br. 1 datom na sopstvenu inicijativu u aprilu 2022. godine istakao da „sudije na osnovu zakona na snazi kada se bave predmetima za koje se terete (osim predmeta za koje je zakon im daje prednost u tretmanu), moraju tretirati predmete prema redosledu i vremenskoj hronologiji njihovog upisa u sud, kako bi efikasno obezbedili poštovanje principa jednakog tretmana stranaka u postupku i u pogledu vreme davanja tražene pravde“. Ovo savetodavno mišljenje SKSE ne isključuje slučajeve kada sam zakon daje pravni prioritet konkretnom slučaju u tretmanu.

U dva navedena slučaja, kako se ističe u Preporuci Ombudsmana A.br.230/2021 od 30.05.2022.godine, predmet je i pravna stvar.

Sam Zakon o dečijoj zaštiti u članu 5 stav 4 odredio je da „4.3. Administrativne i sudske odluke koje se tiču deteta moraju se doneti brzo i bez razumnog odlaganja“. Ova tako ekspresivna i direktno pravna definicija ne ostavlja mnogo prostora za nedoumice. Sam zakon utvrđuje obavezu organa javne vlasti, u ovom slučaju suda, da postupa brzo i bez neopravdanog odlaganja, svakako sa ciljem da organ javne vlasti što pre donese odluku koju očekuje oštećeni i reši tema. Ovo iz razloga što je u pitanju zaštita legitimnog interesa deteta, a u ovom slučaju deteta sa ograničenim sposobnostima, što je učinilo predmet još hitnijim.

Kako je Ombudsman pravilno istakao u svojoj Preporuci A.br.585/2021 od 30. maja 2022. godine, Konvencija o pravima deteta, koja se primenjuje na osnovu člana 22. Ustava Republike Kosova, u čl. 3 definiše „sve odluke koje se odnose na prava deteta, donate od javne ili privatne institucije socijalne podrške, sudova, administrativnih organa ili zakonodavnih tela, najviši interes deteta mora biti preovlađujući“. Čak i ova definicija ovog međunarodno-pravnog instrumenta veoma jasno izražava osnovni zahtev, da se slučaj rešava što je pre moguće, pa je to obaveza koja proizilazi iz međunarodne konvencije, koja se ne može ignorisati, niti je sprovoditi bilo koj javne vlasti, uključujući i sudove.

U pitanju su dva slučaja, kako je rečeno, pravna pitanja, pitanja vezana za pravni status deteta, a u ovom slučaju, još ozbiljnije, deteta sa ograničenim sposobnostima.

Činjenica da slučajevi sa zakonskom osnovom „Naknada štete“ prema Strategiji SSK za rešavanje starih predmeta, nisu definisani kao prioritetni predmeti za obradu, to ne bi trebalo da spreči sud da uzme slučaj sa takvim pravnim osnovama, radi bržeg tretiranja nego takvi slučajevi ranije izneseni sudu. Strategija SSK-a za rešavanje starih slučajeva ne može biti iznad zakona koji obezbeđuje efikasnu institucionalnu zaštitu deteta.

Sud, kao organ javne vlasti, ima zakonsku obavezu koja proističe iz zakona i međunarodne konvencije, da slučaj u kojem su deca uključena uzme kao stranke, bez oklevanja dajući mu prednost u postupanju u odnosu na druge predmete koji su ranije registrovani u sudu sa istim pravnim osnovom.

Nije mnogo bitno da li ova obaveza proizilazi iz nekog materijalnog ili procesnog prava. Sve zakonske obaveze koje proizilaze iz materijalnog ili procesnog prava moraju se u potpunosti izvršiti, a tu sudu nije dato diskreciono pravo da odlučuje da li zakonske obaveze treba sprovoditi.

SKSE može utvrditi da efikasna zaštita u vremenskom smislu pravnog interesa deteta, posebno deteta sa ograničenim sposobnostima, u slučajevima sa istom zakonskom osnovom, ima prednost u odnosu na svaki pravni interes bilo koje druge strane, bilo fizičkog ili pravnog lica. Interes deteta,

posebno onih sa ograničenim sposobnostima zbog osetljivosti, teži od bilo kog drugog interesa koji se mora zaštititi.

Dakle, sud, kao organ javne vlasti, nema pravnog osnova da spekulise i ne rešava takav slučaj, dajući mu visok prioritet u odnosu na starije predmete sa novom zakonskom osnovom.

Jednakost stranaka u vremenskom aspektu postupanja u predmetima je vrednost koja se u svakom slučaju mora zaštititi, ali ovo načelo ne treba da prevlada i da se nameće drugom pravnom principu postupanja u predmetima gde je sam zakon odredio pravni prioritet postupanja, kao što su slučajevi uključeni u Preporuke Ombudsmana, a pomenuti u zahtevu predsednika Osnovnog suda u Prištini.

IV. Zaključci

Savetodavni komitet za sudijsku etiku, razmatrajući zahtev predsednika Osnovnog suda u Prištini, daje svoje savetodavno mišljenje, savetujući sudije tri nivoa sudova Republike Kosova, da takvi predmeti u kojima su predmeti u radu na istom pravnom osnovu „nadoknada štete“, ili po bilo kom drugom pravnom osnovu istog, umešane su strane sa pravnim statusom deteta (uključujući i slučajeve dece sa ograničenim sposobnostima), njima bez oklevanja treba dati prednost u obradi, čak i ako postoji stariji predmeti u radu, jer je sam zakon u ovim predmetima odredio pravni prioritet postupanja u ovim predmetima.

Dakle, sudije su dužni da sprovode ove zakonske obaveze, bez obzira na to što se predmeti na osnovu pravnog osnova „Naknada štete“ na osnovu Strategije SSK-a ne smatraju prioritetnim predmetima.

SKSE smatra da sudije imaju ustavnu obavezu da uzmu u obzir i sprovode preporuke Ombudsmana, posebno za slučajeve kao što je zahtev predsednika Osnovnog suda u Prištini, pošto sprovođenje ovih preporuka ni na koji način ne narušava nezavisnost rada sudije. Sprovođenje ovakvih preporuka ide u funkciju sprovođenja zakonskih obaveza koje sudija ima u toku obrađivanja predmeta, a to se ne može smatrati mešanjem u samostalan rad suda i sudije koje on ima na osnovu Ustava, zakona i Etičkog kodeksa za sudiju.

**Predsednik Komiteta,
Muhamet Rexha**
